

světlit nemohla, až se jí jedenkrát sestry přiznaly, co udělaly, a jak je duchové za jich lakomost potrestali. Popelka však věděla lépe, za jakou vinu trestu došly. Nebylo toho ale mladým manželům tuze líto, an měli bohatství dost a dost. Žili spokojeně a šťastně, poddaným činili dobře, a nebesa jim za to požehnávaly.

BYL JEDEN KRÁL, TEN MĚL TŘI SYNY. AČKOLIV bohatstvím oplyval a všeho měl hojnost, přece nebyl spokojen a nic ho na světě netěšilo, protože již kolik let churavěl. Mnoho lékařů se o to pokusilo, by mu zdraví navráceno bylo, ale žádnému se to nepošťestilo. Tu přišel také jednou jeden starý a pro svou moudrost daleko rozhlášený muž, který mu dal tuto radu: aby našel člověka, který by se na cestu vydal a vyhledal zámek, v němž je pták, jemužto z huby při zpěvu krev kape. Té krve jestli tři kapky vypije, že tu chvíli zdráv bude.

Když synové ku králi přišli, oznámili jim slova starcova a spolu nařídili, by se o takového člověka postarali.

„I proč bychom to cizímu na starost dali, co každý z nás rád udělá? My sami tobě toho ptáka přineseme; dej nám peníze a my se co nejdříve na cestu vydáme; nejmladší ať zůstane u tebe.“ Král syny své ovšem nerad od sebe pustil, protože nevěděl, co se s nimi státi může; ale když nechťeli jinak, redy svolil. Za několik dní odjeli. Trvalo to dlouhý čas a o princech nebylo ani slohu. Často král s nejmladším princem o nich mluvil, kde asi jsou a jestli se kdy vrátí – tento jej ale vždy těšival, ač sám tuze pochyboval, že by bratrů ptáka přinesli. Konečně však viděl, že se otec trápí, a tak se odhodlal, že raději sám do světa pro ně půjde. Řekl to králi; ten ale nechtěl o tom ani slyšet; neboť miloval jej nejvíce ze všech a raději by byl ty dva nežli jeho ztratil. Princ upustil tedy od svého předsevzení; když ale čím dále tím hůře s otcem bylo a bratři ještě nepřicházeli, nedal se déle držet a prosil tak dlouho, až na oci svolení vymámil.

Požehnáni otcovské v srdci a něco peněz v kapse vydal se dle vlastní žádosti samejediný na cestu. Dlouho a dlouho

chodili, aniž posud věděl, kam se obrátit má; tu přišel na zelenou louku, která lesem jako obroubena byla. Ohlížel se, kde by jaká stezka byla, a na žádné straně nebylo ani stopy. Právě si chtěl odpočinout, tu spatřil uprosřed louky mrtvé tělo. „I můj Bože,“ myslí si, „toho chudáka vrány roznesou; když ho žádný nezakopá, zakopám já ho.“ Jak řekl, tak udělal. Když byl s prací horov, lehl si na nový hrob a usnul. Tu se mu zdálo, že u něho stojí velký staříček muž v dlouhém šatu a prstem na laňku ukazuje praví: „Na poděkování, že jsi mé tělo do země zakopal, doveďe tě tato laňka k cili tvé cesty. Kdyby mně to byli tvoji bratři udělali, byl bych jim cestu ukázal, oni mě ale nechali ležet, a proto práka nenašli.“

Nato stareček zmizel, ale laňka tu zůstala. Princ si mml oči, neboť myslil, že pořád ještě sní; laňka se ani nehýbala, očkama tak přivětivě na něho hleděla, až se osmělil a k ní přistoupil. Tu začala před ním poskakovat, jako by říci chtěla, aby šel za ní, což on, vzpomenuv si na svůj sen, také učinil. Když přišli do lesa, věděla laňka tak dobře všecky cestičky, že princ ani větre rozdělovat nemusil, aby pohodlně jít mohl. Tu se však začínalo stmívat a oni šli pořád ještě lesem. Pomysli u sebe princ: „Jakpak to asi v noci bude, já ji nebudu před sebou vidět a někam zabloudím?“ Ale sotvaže si to pomysli, tu viděl světylko před sebou se mlihati. Nevěděl, co to – s laňkou to stálo, s laňkou zase šlo; přihlédl blíže a tu užíel, že špičky růžků jejích svítí. Všechn strach jeho minul a s důvěrou kráčel, kam ho ta živá světylka vedla, a zajiště se s dobrou potázal; neboť přijda do jeskyně na nocleh, našel tam správnou mehovou postel, pak mléka a ovoce do sytosti.

Ráno to šlo zase dále a tak několik dní po sobě, a vždy se laňka o všecko postarala. Jednoho dne přišli k jedné hoře, na níž stál vysoký hrad; tu mu náhle laňka zmizela. Princ se ohlížel, ale nikde ji nebylo; myslil, že snad přijde, ale

ona více nepřišla. Byl tedy jist, že cili své cesty našel, a chutě se do hradu pustil. Žádný ale na jeho volání nepřicházel, aby ho do zámku pustil; a chtějí-li tam vejít, musí se o to pokusit, jak by sám si vrata otevřel.

Nedálo mu to ale pražádné práce; jak na ně sáhl, samy se otevřely. Vejšda dovnitř neviděl ani v rozsáhlém dvoře, ani na chodbách, ani v pokojích živé dušičky. Šel tedy pořád dál a dále. V otcovském zámku to nebylo také jen ledabýlo, ale taková skvostnost tam přece nepanovala. Jako v zrcadle viděl se ve stříbrných a zlatých stěnách, které drahými kamennými vykládány byly, měkkých odpočívadel, skvostného nářadí, všelijakých drobností a drabých pletek stálo po pokojích v různém pořádku. Když přišel až do nejspolečnějšího pokoje, spatřil u okna ve zlaté kleci hledaného práka. Ten kýrkoli zpíval, vypustil vždycky z úst křipěj krvine jako rubinek. Již ho chtěl brát dolů, tu mu napadlo, aby se po pokoji ohlídl. Úžasem ruka mu skllesla. Na červeně aksamitové pohovce leží paní krásná co bohyně; zdá se, že tvrdě spí. Jednu ruku má ležet vedle sebe, druhou pod hlavou; dlouhé havraní kadeře splývají přes bělostné rámě až ke zlatému třepení, jímž odpočívadlo kolena je obroubeno. Bílé roucho krylo zlehka lahodné tělo, pod nímž jen nožka do měkkých polštářů vtačená vyukukovala. Princ nevěděl, má-li ji vzbudit čili ne. – Ani žilka se v ní nehýbala, a přece nebyla mrtva. „Kdyby jen jedenkrát oči otevřela, jen jediné slovo promluvil!“ přál si zamilovaný princ, který již plně tři dni u ní seděl a procinnou očekával. Ale toho se nedočkal. Něčť mu bylo u ní ouzko, a vzpomenuv si na orce umlínil sobě, že tu chvíli odejde.

Když práka s klecí sundal, přišlo mu na mysl, aby si od ní něco na památku vzal. I ohlíží se, co by tu bylo, a spatřil na stolku u odpočívadla meč, lahviici s vínem a chléb. Na prvním bylo psáno: „Tento meč má takovou vlastnost, že

kdo nim třikrát v povětrí máchne a řekne: Všem hlavy dolů!, v tom okamžení všem hlavy stínou.“ Na víně stálo: „Kdo se toho vína napije, at má nemoc jakoukoli, hned se uzdraví, ani pak vína kdy ubude.“ Na chlebě zase: „Byl by na sta lidí od něho jedlo, nikdy nebude menší.“

„Tot jsou výborné věci,“ pomyslí si princ. „Ta jich zde beztoho nepotřebuje a mně budou k dobrému prospěchu. Aby však věděla, kdo u ní byl, napíšu jí moje jméno.“ I napsal naspod stolku, kde ty věci stály, své jméno, odkud je a kdy v zámku byl. Potom políbil spící paní, vzal ptáka, meč, víno a chléb a odebral se z hradu. V nejbližším místě si koupil koně a jel s dary dále.

Dlouho a dlouho jel, až přijel do jednoho města, kde byl velký zmatek a sběh všeho lidu. I ptá se princ po příčině a slyší, že táhne nepřítel s černým vojskem proti městu, král že nemůže nakvap tolik lidí sebrati, aby se proti němu postavil, a tudý že povstal ten běh a huk. I vzpomněl si princ na svůj meč a hned se u krále dal ohlásit. Král ho s radostí přijal, ale nechtl jaksi věřit, že by mu princ samotný pomoci mohl. I sebral tedy přece, kde koho mohl, a táhl proti nepříteli. Když byli blízko něho, vyráhl princ svůj divovorný meč, máchnul ním třikrát v povětrí a zvolal: „Všem nepřítelům hlavy dolů!“ a hlal. V okamžení se všechny nepřátelské hlavy po zemi korálily. S úžasem a podivením hleděl každý na prince a král ho s velkou úctou a vděčností do zámku vedl, kde se jemu ke cti skvostné hodky slavily. Několik dní tam ještě pobyl, pak ale bohatě od krále obdarován a všim potřebným zaopáten, jel opět dále.

Meč ale nechal králi na památku. Zase jel několik dní, až přijel do jednoho města, kde byly brány zavřeny. I neviděl ani člověka a dlouho křičel a klepal, než ho strážníci uslyšeli. S podivením ptal se jich, co to znamená, a ti mu řekli, že panuje v městě ukrutná nemoc, kterou každý, kdo

tam přijde, nevyhnutelně dostane; že to již trvá dlouhý čas, aniž jaká naděje k osvobození svitá. Všickni obyvatelé města, král s celou rodinou že jsou nemocni, a proto že tam raději žádného nepouštějí.

„Jen mne tam pusťte, já vám všem pomohu,“ řekl princ s důvěrou a strážníci s radostí učinili, jak žádal.

Jel zrovna ku králi a dal se ohlásit. Všickni vypadali tak bídne, že sotva nohy vlekli. Když před krále přišel, řekl, že má proti zlé nemoci dobrý prostředek a že mu zajiště pomůže. Král jej hned vřídne vítal a mnoho mu přislibil, jestli ho vskutku uzdraví. Tu se mu dal princ vína napítí, a sotva je král okusil, byl zdráv. I přišla také královna se svými dětmi, aby též uzdravena byla. A konečně když to dal král ohlásit, přicházeli lidé houfem do zámku a každý zdráv odešel. Byli by ho penězi zasypali, kdyby nebyl řekl, že je sám princ královský a že ničeho nepotřebuje. Když ale odejel, musil přece množství klenotů od krále na památku přijmouti, začož mu tam na poděkovanou divotvorné víno nechal.

Měl tedy už jen ptáka a chléb. Tu přijel zase do jednoho města, a když se ptal v hospodě po jídle, neměli ničeho, kromě trochu ovoce a ryb, a vedli nářek, že tam lidé hladem mrou. U té přiležitosti odbyl tedy zase u krále svůj chléb, jímž tento hladové město brzy podělil, a přece ho neubýlo. Zase byl štědře obdarován; když ale odjížděl, nechal tam chléb pro potřebu a byl rád, že nic více nemá nežli ptáka. Domnívá se, že snad už nebude tak daleko od domova.

Tu přijel jednoho dne k městečku a viděl před sebou vystavené lešení. „I koho pak tu asi budou odpravovat?“ pomyslí si kníže a schválně zajel do městečka, aby se ptal. Na otázku jeho pravili mu, že tam již asi před rokem přijeli dva princové, kteří mnoho peněz měli, ale všechny je tam prohráli a ještě od lidí se vypůjčili; konečně, když

hodně křiku a různic nadělali, že chtěli v noci přehnout, byvše ale chycceni, že mají teď pro výstrahu utraceni býti.

Princ se ulekl, nebo s jistotou skoro domníval se, že jsou to jeho bratři. Prosil tedy městské pány, aby ho k odsouzeným dovedli, a tu opravdu seznal, že se nemýlil. Bratři jej ale nepoznali. Pral se pánů, jestli by možná bylo peníze to spravit, že jim dá, co budou chítí. Pánům na tom nic nezáleželo, ba ještě milejší jim to bylo, když peníze dostali; tedy požádali znamenitou sumu, kterouž princ vyplatil a pak s propuštěnými bratry odejel. Ale jakmile tito věděl, kdo je vyplatil a jak šťastně se bratr z cesty navrací, počalo je to mrzet a myslii pořád na to, jak by překazili, aby se s nimi domů nevrátili. Již se k otcovskému něstu přiblížovali a ještě se jim žádá příležitost nenaskytla, aby ho se světa sbladit mohli. Tu přišli do lesa, o kterémž dobře věděli, že je tam hluboká vltí jáma. Lstivě ubohého bratra k ní přilákali, a než se nadál, ptáka mu z ruky vytrhli a jeho do jámy hodili. Nato jeli domů a otcí řekli, že oni ptáka našli. Král se nemálo ulekl, když se ničeho o svém zamilovaném synu nedověděl. Sám toužebně očekávaný pták nemohl jej potěšit, neboť celý den ani zobáček neotevřel, neřku-li aby byl zpíval; nebylo to tedy všecko nic platno. Zatím princ ve vltí jámě hladem a zimou celý na smrt umdlený div si nezoufal. Jak něco zašustlo, křičel co hrdla měl, ale nic platno; třetí den reprv šel sedlák kolem a zpíval si veselou notu. Jak to princ uslyšel, volal na něj, a k štěstí sedlák křik zaslých. Přikročil k jámě, a když viděl, že je to klovec, byl hned povolena starostliv, jak by mu tam odtud pomohl. Snesl hoie a provazy, a když je navázal, spustil je dolů, a princ se po nich nahoru vyšoupal.

„I ty milý božíčku, jakpak jste se tam dostal?“

„Neptej se, přitel, a raději mě doved někam, kde bych se oňál a najedl, jsem již celé tři dny v té díže.“

S ochotností ho sedlák do svého přibytku odvedl, který

byl nedaleko od té jámy, a tam ho vším zaopatřil. Teprv když se nasytil a vyspal, pověděl sedláčkovi o svém neštěstí. „Tot jsou bohaprázdní lotři, ti vaši bratři,“ řekl dobrý sedlák, když všecko vyslechl; „a jak se váš ubohý otec bude rmoutit, kde jste asi zůstal! Nejlépe uděláte, jak se jen trochu zotavíte, když půjdete do města.“

To také učinil a sedlák šel s ním. Jakou tu měl otec radost, když svého miláčka spatřil! Vypravoval mu hned, že mu syni ptáka sice přinesli, ale že nechce zpívat; princ neřekl ani slova, co se s ním stalo a co mu bratři udělali, také tomu sedláku zapověděl, aby o něm ani zmínky nečinil. Nato žádal, by mu ptáka ukázali, a když mu klec přinesli, zavolal na ptáčka, který jak známý hlas uslyšel, radostně poletoval a zpíval, čemuž se všickni podivili, vidouce, že ptáčkovi živá krev z ústek kape. Princ chytl kravatě kapyky do zlaté nádoby a donesl je otcí. Ten sotva jich několik užil, byl hned mnohem zdravější a konečně docela zdáv. Tu žehnali lidé dobrého syna, ale druhým dvěma nikdo nic dobrého nepřál. Oni sami měli dost strachu, že se na nich bratr pomstí, ale toho on neudělal; ani slovem se jim o něm nezmnul, ačkoli měl právo jakkoli je potrestat. Ale co přišel domů, byl vždy smuten, nejráději sedával ve svém pokoji a bavil se s ptáčkem, anebo chodil na lov. Nicméně nemohl na svou krásnou princeznu zapomenout; často si přával otec, aby se oženil, on ale nechťel, a konečně si umnil, že se nikdy nezasnoubí. —

Krásná princezna, když kníže ptáka odnesl, probudila se; neboť s tím ptáčkem byla kleba od ní vzata, ale nevěděla nic o tom, co se s ní stalo, ani kdo u ní byl. Spolu s ní probudili se i její v zámku zaklení lidé. Když se poohlídla, bylo jí to divné, kam se ty tři věci, meč, chléb a víno poděly, a kdo ptáka odnesl. Později měnil se také stav její, a ona nevěděla, co jí schází. Tak jí s těmi myšlenkami a s tím divným utekl čas, až syna porodila.

Bylo to ale toztomilé dítěko a rostlo jako konopě. Co nevidět počalo běhat a žvatlat a matka měla s ním tisíc a tisíc radosti. Tenkrátě ještě málokdo uměl číst a psát. Králové jenom a velcí páni drželi si učené muže, kteří jejich děti vyučovali. A tak se i naši princezně, neboť byla královská dcerka, toho štěstí dostalo. A jak jí to přišlo vhod! Mohla nyní svého syna sama vyučovati, což mileráda činila.

Již lezky slovíčka odhřkával, když mu sedmý rok docházel. Jednoho dne sešl s ním matinka na odpočívadle u toho samého stolků a v té samé sednici, kde před sedmi lety ležela; chlapeček skočí dolů a proskakuje po sednici; když jí celou zřejdí, vlezte také pod stůl a dívá se nahoru. Tu vidí podspod napsaná slova.

„Hleď, hleď, matičko, copak je to za slova?“

Matka se rychle shýbla a čela jméno princevo, kdy tam byl a proč; nyní věděla, kdo je otcem syna jejího. Tu chvilu si také umínila, že jej vyhledá. Poručila svým lidem, by všecko na cestu připravili. Za několik dní bylo všecko pohotově a ona odjela se svým synem; spřávu zámku světila několik věrným služebníkům.

První město, kam přišla, bylo, kde princ meč nechal. Jak tam přijela, tu jí hned o tom divotvorném meči vypravovali. I byla ráda, že přišla na stopu, a dala se u krále ohlásit, žádajíc jej, že se jí meč ze zámku ztratil, aby jí ho vrátil. Když to král uslyšel, nemeškal dlouho, ale hned princezně meč dáti kázal. Potěšena odjela dále. V druhém městě, do kterého přišla, našla víno a v třetím chléb, a oboje jako meč nazpátek dostala.

Konečně přijela až do toho města, kde hledaný princ bydlel. I poslala hned ku králi s žádostí, aby k ní odeslal syna, který práka ze zakleného zámku odnesl. Ona nevěděla, že má král tři syny, a král nevěděl, že nejmladší syn práka odnesl. Řekl to tedy dvěma starším. Tito myslíce

že snad u princezny milosti dojdou, ba že si jednoho z nich za manžela vyvolí, šli k ní bez meškání. Avšak toho pykali. Jak k princezně přišli, podívala se ona, že jdou dva; ale jak se začala na meč, víno a chléb vyptávat a oni o ničem nevěděli, poznamenala, že jsou šibalové, a trestem jim zahrozila. Tu teprv vyzradili, že nikoliv oni, ale bratr jejich práka přinesl.

Princezna dala je zatím svým služebníky střežit a poslala pro toho nejmladšího. Rád a nerád byl jí tento po vůli. Rád proto, že jí miloval, nerád proto, aby otcí těžké srdce neudělal, an nevěděl, jestli se princezna mstítí bude neb ne. Silně mu srdce tlouklo, když k ní vešel a ona mnohem krásnější než prvé se svým synem mu vsiřic vyšla. Klekna před ní, žádal o odpuštění. Před sedmi lety přál si slyšet od ní jen jedinkého slova, a nyní se toho prvního bál. Ale nebylo přísne; neb se princezně krásný jinoch zalbil a byla ráda, že jí posud mluví a věren jí zůstal. Odpustila mu všecko a on jí pak vypravoval, jak se všecko událo. Tu teprv poznala něměnost bratrů jeho. Ani slova nemluvic nechala prince se synem ve světnici, a vezmouc meč s sebou, šla ke druhým princům. Jak tam vešla, třikrátě mečem nad hlavou máchnula, třikrátě se jí ústa pohnuły, a dvě těla bez hlavy ležely jí u nohou. Služebníkům poručila, by těla odkládili, pak se vrátila zase k svému ženichu, ale nic mu o bratřích neřekla.

Nato šli oba i se synem k starému králi. Tento nevěda, co se s jeho miláčkem bylo událo, s velikou radostí syna, nevěstu a vnuka přijal. Když mu princezna všecko vyprávěla, ustrnul nad nezbedností druhých synů, a byl hrut dobrotou nejmladšího a rád sňatek jeho požehnal. Co se s druhými syny stalo, nebylo známo, neboť princezna řekla, že utekli. Za několik dní se slavila svatba mladých zasnoubenců. Nebylo v celé zemi ani jednoho člověka, který by byl dobrému princovi štěstí nepřál. A také se mu až do smrti s krásnou manželkou dobře vedlo.